

REDACTIA

Arad, Deal Ferenos-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor.
 pe 1/2 an 10 .
 pe 1/4 an 5 .
 pe 1 lună 2 .

Prin Duminec pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate
 pe an 40 franci.

Anunțurile nu se plătesc.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenos-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmand: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b
 de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori neplătite nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Deprinderi otrăvitoare.

Între darurile de anul nou am primit o cartică. E tipărită la București în Stabilimentul grafic Albert Baer, Str. Numa-Pompiliu 7-9, anul 1903. Albert Baer și Numa-Pompiliu. Interesant. Broșura are învelitoare în culoarea macului. Titlul: *„O pagină din viața lui Arsenie Vlaicu”*. Și cine scrie broșurica aceasta? „Un amic al moralei publice”.

Se va mira cinstitul lector, că dau însemnătate așa de mare acestor carticele, încât imi iau timp să scriu un prim articol asupra ei. Am însă motivele mele și sunt convins, că mai la urmă cetitorul va aproba procedura mea.

Am stat doisprezece ani profesor la gimnaziul român din Brașov. Catedra a fost bucuria vieții mele și înțărarea sufletului. Mi-am mistuit însă nervii luptând doisprezece ani de zile împotriva domnului Arsenie Vlaicu. Nu în contra persoanei lui, ci în contra credințelor sale, de care se conduce în afacerile publice.

Eram și sunt de părere, că mărețele instituții culturale din Brașov sunt ale tuturor Românilor. Că Brașovul trebuie să fie Athena Românilor din Ardeal și Țeara-Ungurească. Că biserica Sfântului Nicolae trebuie să închine averea sa colosală culturii românești. Că falanga profesorilor din Brașov trebuie recrutată din floarea tinerimii române. Că Brașovenii trebuie să aducă acolo tot ce se distinge prin știință, hărnicie, caracter și omenie.

Arsenie Vlaicu era și este însă de părere, că averea colosală a bisericii Sfântului-Nicolae e a Trocarilor. Că gimnaziul și școala de comerț și școala reală română din Brașov sunt toate ale Trocarilor. Că Sfântul-Nicolae nu poate da stipendii, decât numai fiilor de Trocari. Că odată întreg corpul didactic dela acele școli trebuie să fie compus numai din Trocari. Că pentru Trocari e mai de mare folos o fabrică de spirt decât un liceu.

Principiile noastre erau așadar diametral apuse. Am luptat luptă fațșă, dar grea afară din cale. Fără îndoială, omul este mai accesibil pentru binele său personal, decât pentru binele obștesc. Și este lucru foarte anevoios a convinge o anumită colectivitate de oameni despre adevărul, că binele lor bine priceput se cuprinde în binele obștesc.

Arseniu Vlaicu e adevăratul conducător al Trocarilor. Trocarii îl iubesc, pentru-că el alimentează egoismul lor exclusiv local în paguba intereselor mari naționale. Ușor te faci iubit poporului, când te închini patimelor lui. E mai greu a înălța mulțimea și a o decide la fapte pentru binele tuturor. Așa a făcut în Brașov Ioan Popazu; și pentru aceea a câștigat el iubirea neamului întreg. Arseniu Vlaicu se mulțumește însă cu dragostea trocărăască.

Puțin sprigineau lupta mea în Brașov. Oamenii sunt oameni. E greu să te strici cu puternicii zilei. Ce să-ți bați capul cu treaba obștescă. Pentru luptătorul public calea e sămănată cu

spini. Mai bine e să stai la o parte și să rizi de amarul altora. Și Arseniu Vlaicu a învins. Profesorii Ghiță Pop și G. Bogdan Duică au plecat în România, Dr. Valerie Branște a luat lumea în cap, Virgil Onițiu s'a făcut amic și fin Vlaicului, a devenit director gimnazial și eu cu boala în oase a trebuit să părăsesc Brașovul.

Acum însă „un amic al moralei publice” a crezut, că-mi face o mare plăcere trimițându-mi „O pagină din viața lui Arsenie Vlaicu”.

Un fapt revoltător. Din actele unui proces privat vrea să scoată dovada, că Arsenie Vlaicu a jurat strîmb. Să se care așadară din fruntea școlii de comerț, din Eforia Școlară, din comitetul parochial, din sinodul eparchial. Și cine cere toate acestea? „Un amic al moralei publice”. Și cum le cere? Într-o broșură tipărită la București.

Stau uimit. Văd înmulțindu-se măglașii și mă înspăimânt. Dar pentru Dumnezeu, păcatul jurământului strîmb e cea mai mare infamie, ce o poate săvârși un creștin și un bărbat cu mintea întreagă. Că ia numele lui Dumnezeu în deșert. Că prin ajutorul crucei vrea să facă adevăr din minciună. Și crima aceasta o urmărește procurorul din oficiu.

Unde era „amicul moralei publice”, când eu luptam în contra principiilor lui Arsenie Vlaicu? De ce nu face el arătare cu iscălitura sa la tribunal în contra lui Arsenie Vlaicu, dacă acesta a jurat strîmb? Că atunci n'are, decât să producă sentința osânditoare la temniță și corpul românesc va fi scăpat de „cangrenă”, de care „amicul moralei publice” vrea să scape mulțimea instituțiilor românești, la cari Arsenie Vlaicu e partaș de frunte.

Dar „amicul moralei publice” nu face lucrul acesta, căci atunci ar trebui să răspundă pentru faptele sale. Ci „amicul moralei publice” se ascunde sub înveltoarea și culoarea macului și prin atelierile tipografice din mahalaua Bucureștilor și de acolo aruncă între noi săgețile lui păcătoase, ca să ne învenineze viața noastră publică. Că nu este el „amicul moralei publice”, ci „amicul diavolului” este.

„Amicul moralei publice” stă cu fruntea ridicată în fața contrariilor, critisează, luptă, muncește, scrie, vorbește, dar totdeauna așa, ca toți să-l cunoască. Cănele turbat numai te mușcă; fără să latre, chiar și la popoarele cele mai sălbatice atacul doinic e semn de spurcăciune a sufletului.

De un timp încoace moravurile noastre publice au luat calea sălbătăcirii. Insinuațiunile cele mai murdare se adresează contrariilor de principii.

Și lucrul cel mai trist este, că tocmai organele noastre de publicitate poartă în prima linie vina pentru aceasta.

E ceva grozav.

Noi spre pildă, profesăm ideea activității parlamentare. Și organul, care pretinde a fi socotit cel mai serios, „Gazeta Transilvaniei”, în loc să ne combată cu argumente, ne aruncă în față calumnia, că prin profesarea principiilor noastre vênăm interese egoiste.

Aici, în părțile acestea, vrem să mântuim biserica strămoșilor noștri. Contrarii asmuț și plătesc pe niște nefericiți catilinari, cari în lumea aceasta nu mai au nimic de pierdut și aceștia se caboară în lupanare și din casele de prostituție scot gunoiul, să ne mănjească. La adresa frunțașilor noștri, cari au încărunit în luptă pentru biserică și neam, se tipăresc cele mai mari infamii și presa noastră întreagă nu află un singur cuvânt să înfierze acest procedeu.

Un Dr. Nicolae Oncu, cinstea intrupată, bărbatul, care a înființat „Victoria” din Arad, care a ridicat în Arad falnica „Casă națională”, care nu cunoaște altă bucurie a vieții, decât să asude muncind din greu pentru binele neamului românesc, este tirit în noroiul unor calomniilor ne mai pomenite. Și „Gazeta Transilvaniei” dela Brașov, „Tribuna” din Sibiu, „Drapelul” din Lugoj, „Unirea” din Blaj et tutti quanti, ziare pretinse românești, cari toate foarte bine cunosc pe acest bărbat cu mintea mare și sufletul de aur, nu află un singur cuvânt pentru a stigmatiza infamia aceasta.

Astfel brigantii, bine înțeles, prind curaj. Ei cred, că opinia publică românească e cu ei. Căci „Gazeta Transilvaniei” și „Tribuna” și „Drapelul” și „Unirea” sunt toate cu ei. Cel puțin nu tacet, consensurile videtur.

Și pentru-că imi dau silință să muncesc și eu alături cu un Dr. Nicolae Oncu, Vasile Mangra și ceilalți, mi-se atacă în chipul cel mai infam sanctuarul meu familiar. Și cu toată publicistica noastră, azi tocmai în urma procedurii acestei publicistice, atmosfera victii noastre publice e atât de infectată, încât infamia ajunge din Timișoara la Brașov și află crezământ. Pe de-asupra apoi un trocar mă înveselește cu o corespondență deschisă. O public textual: „Cetind Nr. 99 din „Controla”, mi-am adus aminte de articolul Arta din „Tribuna Poporului” și te întreb acum cine este porc și troacă? Un trocar.”

Pentru-că noi nu admitem direcțiunea politică a ziarelor „Gazeta Transilvaniei”, „Tribuna”, „Drapelul” și „Unirea” din Blaj, ziarele acestea nu-și pot în destul ascunde bucuria, când niște veritabili hoți de pădure cu armele josnice ale calomniei se năpustesc asupra noastră. Pentru-că noi am criticat ținuta politică a fiertatului Dr Ioan Rațiu în anii din urmă, pentru-aceea canonicul Dr. Augustin Bunea, pe care de altfel îl stimăm și iubim, se crede îndreptățit, ca în fața mortului să arunce săgețile lui veninoase în trupurile noastre, cu toate că noi cu toată sinceritatea sufletului nostru închinamem steagul înaintea marelui decedat.

Dar, fraților, nu băgați de seamă, că asta-i disoluția vieții noastre românești? Nu vedeți voi ghiarele diavolului, între noi, când ați ajuns să lăudați pe Beles János și să ponegiți pe Dr. Nicolae Oncu?

Eată, acum în chipul cel mai mișelesc este năpustit un contrar al nostru. Dacă am urma calea bătută de nefericitele noastre ziare, ar trebui să ne bucurăm, să retipărim atacul

vehement ori cel puțin printre șire să lăsăm a se vedea bucuria noastră, după chipul procedurii confratilor din Brașov, Sibiu, Blaj și Lugoj.

Dar noi nu vom urma nici în această direcțiune pe acei confrăți. Ni-e rușine de acest soi de luptă și înfierăm cu pecetea rușinei pe mișelul atentator, care din întunec se aruncă asupra unui bărbat care ocupă loc distins în mijlocul nostru. Ne ridicăm cuvântul în contra acestui infernal procedeu.

Cine-i bărbat, combată pe față, cu dovezi și argumente. Argumentelor le vom pune în față argumente, infamiile ne află însă fără arme.

Români, aruncați din mijlocul vostru pe calomniatorii infamii, căci aceștia sunt otrava vieții voastre.

Noi vom lupta mai departe în contra principiilor profesate în trebile obștei de Arsenie Vlaicu, dar „amicul moralei publice” și tovarășii lui să piară dintre noi.

Mi-e scârbă de ei.

Vasile Goldiș.

Bánffy contra lui Széll. În numărul dela 16 Ianuarie al ziarului „Pesti Hirlop” baronul Bánffy a scris un vehement articol în contra lui Széll. Prilej i-a dat faptul că în proiectul de lege privind la emigrări, s'a hotărât — unde a fost vorba de pasepoarte — ca pasepoarte pentru cetățenii de pe teritoriul Croației și Slavoniei să se facă în limba croată și franceză. Opoziția luptase grozav: luase cuvântul Ugron, Rakonszky, Rátkay etc., ca pasepoartele acestea să fie făcute ungurește sau cel puțin și ungurește!

Bánffy se declară pentru părerea opoziției și combate strâșnic pe Széll, pentru-că a umilit ideea națională și a lovit în unitatea de stat național maghiar. Zice că dacă era el, — adică Bánffy — prim-ministru, mai bine demisiona, dar nu îngăduia așa rușine.

Curentul activist.

Marele cetățean și democrat al României C. A. Rosseti zisese cu un prilej: Să ști că dacă te laudă adversarii ai făcut o greșală; ear când se năpustesc asupra ta, să nu te oprești locului ci să mergi înainte, că ești pe calea cea bună!...

E destul să cetim ce scriu ziarele maghiare fără osebite de culoare politică, despre articolul nostru apărut în numărul de Crăciun, spre a ne convinge, că realizarea ideilor cuprinse în acest articol ar fi o colosală lovitură pentru politica șovinistă.

Strigă îndeosebi „Független Magyarországnak”, „Egyetértés” și „Magyar Szó”, organele depozitarilor șovinismului maghiar.

Furia lor este cu atât mai mare, cu cât se conving, că „Tribuna Poporului” nu stă singură cu ideile sale, ci confrății dela „Libertatea” din Orăștie chiar în numărul de Crăciun, prin peana dlui Dr. Aurel Vlad, s'au declarat și ei pentru necesitatea urgentă de a se porni odată lupta în vederea intrării în Dietă a Românilor.

Se înțelege, că și de astă-dată presa maghiară încarcă totul în cărca lui Mangra. Și noi și frații dela Orăștie, așa scriu Ungurii, suntem puși la

cale de vicarul Mangra, care-i supărat pe guvern și Unguri pentru că n'a ajuns episcop și vrea acum să facă greutate guvernului și partidelor politice maghiare.

Adevărul este însă că:

1. noi încă dela întemeierea acestui ziar am pledat pentru *activitate*; dovadă articolele scrise îndată după întemeierea „*Tribunei Poporului*”;

2. dacă amicii noștri n'au candidat la trecutele alegeri, a fost nu pentru că împărțeam ideile *pasiviștilor*, ci după-cum a scris și Dr. Vlad în „*Libertatea*”, pentru că pe d'oparte țineam să nu stricăm solidaritatea și speram că încetul cu încetul se vor convinge și pasiviștii că politica lor nu mai face o ceapă degerată; iar pe de altă parte și mai presus de toate țineam ca să intrăm în lupta parlamentară temeinic *organizați și pregătiți*;

3. luptele bisericești, fără îndoială, au influențat și ele asupra deciziunii noastre de a urgenta politica activistă: ne-am convins adică tocmai din incidentul frământărilor bisericești că *dacă voim să mântuim biserica și așezămintele noastre culturale*, trebuie să ne întărim și în sus, să avem oameni cari să lumineze sincer pe cei din guvern și la casuri date, să și lupte cu bărbăție; altfel ajung tot la mai multă influență renegații mizerabili, cari pentru un post de notar public ori alt os de ros ce li-s'ar arunca, sunt gata să vândă și pe tata lor, după-ce de neam și biserică și-au bătut joc ca niște nemernici;

4. incidentul neîntării lui Mangra a putut să deschidă, în privința asta, mintea și a celor mai indolenți.

N'a trebuit deci ca Mangra să ne îndemne și cu atât mai puțin poate fi vorba de răsunare personală, ci știm noi să tragem concludii din toate întâmplările și în cazul amintit nu e vorba de *persoană*, ci de *instituții*, asupra cărora adversarii naturali au dat asalt îndemnat de ticăloșia fiilor perduți ai neamului și bisericii.

Se înșeală deci presa maghiară când crede și mai ales *insinuă* că noul curent este așa, incidental, isvorit din motive *personale* ori de interese înguste de grupare. Nu, ci suntem convingși adânc, că numai pe calea aceasta putem reda neamului nostru încrederea ce trebuie să o aibă în căpeteniile sale și vigoarea care numai în luptă poate da roade, iar nu în moleșitoare pasivitate. Și nu-i vorba nici de ceea-ce s'ar pute numi acțiune de a sicăi guvernul ori partidele maghiare. Respectăm mult mai tare autoritatea de care trebuie să se bucure șefii noștri chiar și înaintea adversarilor, decât să ne gândim la simple demonstrații, ci contemplăm o acțiune demnă cu scopul nu simplu de a-i hârși pe Unguri, ci de a-i aduce la rezon pe cei-ce vor să înțeleagă și de a sili la respect pe cei cari cred că-și pot bate joc de neamul românesc.

Că guvernului îi va dispăcea lupta aceasta, că partidelor politice și mai puțin le poate veni la socoteală?

Asta pe noi nu ne poate influența. Noi nu ne putem gândi la cele ce le plac ori displac domnilor mari din Budapesta, mai ales când îi vedem că lor le place și le vine la socoteală numai dacă ne-am încăera între noi ori am fi *solidari a nu face nimic*. Pentru noi singurul lucru dătător de ton sunt interesele naționale, cari cer:

1. să ne afirmăm ca un neam de viață;

2. cercurile electorale *române* să nu mai fie simple ficțiuni constituționale, ci *isvor de tărie națională*; ele să nu lifereze mameluți guvernamen-

tali ori opozanți de comandă, ci să fie puse în putința de a-și alege reprezentanți cari simt și cugetă românește și n'au altă dorință decât să *lupte pentru drepturile ce le avem înscrise în lege...*

Ori-ce-ar mai scrie deci ziarele maghiare, pe noi n'au să ne intimideze, ci tocmai insultele lor ne sunt o probă că am apucat pe *calea cea bună*.

Russu Șirianu.

Episcopul Mețianu — contra Mitropolitului Mețianu.

— Răspuns „*Telegrafului Român*” —

În anul 1875 a apărut în Sibiu o broșură sub titlul: „*Cele două congrese naționale bisericești electorale din 1873 și 1874*”, de mai mulți deputați congresuali, în care se critică cu asprime procederea majorității congresului la alegerea de Mitropolit a lui Procopiu Ivăcovicu, în 1873, a lui Ioan Popasu, și după neîntărirea acestuia, alegerea de Mitropolit a lui Miron Roman în 1874, făcând cele mai grave desvăliri asupra protopopului Ioan Mețianu din Zernești, care, după-ce, prin intrigă și tîrguie cu Babeș, se alege episcop la Arad în 1875, puse la cale în 1880 publicarea unui răspuns la broșura despre cele două congrese sub titlul: „*Anticritică*” broșurei anonime publicate asupra celor două congrese naționale bisericești din 1873 și 1874.

Anticritica aceasta inspirată de episcopul Aradului Ioan Mețian și tipărită cu spesele lui în tipografia lui W. Krafft în Sibiu, era scrisă de *George Barișiu*, după-cum singur Mețianu a recunoscut înaintea autorului acestor rânduri. Scopul broșurei anticritice era de o parte a micșora valoarea morala a marelui Andrei pentru a ridica mărimea necunoscută a lui Mețianu, iar de altă parte: *apărarea votului majorității congresului la alegerea de mitropolit și a majorității sinodului eparchial din Arad la alegerea lui Ioan Mețianu de episcop*, față cu acuzațiunile și critica deputaților congresuali rămași în minoritate cu arhimandritul Nicolae Popea.

Astăzi mitropolitul Ioan Mețianu s'a pus în conflict cu sine însuși, dăscălin și amenințând majoritatea sinodului pentru-că n'a ales de episcop pe candidatul *minorității*, pe fiul său cel iubit, Augustin Hamsea.

Estă cum combate Mețian dela 1880 această pretențiune anti-constituțională a Mitropolitului Mețianu dela 1902, în broșura „*Anticritică*”:

„După moartea fericitului Mitropolit Andrei Baron de Șaguna urmă firește, ca credincioșii bisericii române gr.-or., cler și popor din toată provincia mitropolitană, să caute prin prejuri după candidații demni de misiunea sacră și sublimă, la care era să fie chemat unul dintre dînșii.

„Deslegarea unei probleme precum e aceasta, totdeauna este împreună cu mari dificultăți, nu numai când un corp autonom are candidații puțin demni de luat în combinațiune, ci și pe unde îi are în abundență, încă și în acel cas, foarte rar în viața omenească, când nici candidații, nici alegătorii nu sunt vorbiți și conduși de nici o patimă egoistică, de nici un interes de familie sau de castă. Chiar în cazul din urmă se întâmplă foarte des, că alegătorii nu se pot decide pentru nici unul dintre candidați, căci une-ori li-se par câte trei și patru înși calificați în aceeași măsură; alte-ori toți ar fi buni, dacă nu ar afla în fie-care din ei câte un defect sau altul. Pe cine să alegă, căci deocamdată numai o patriarhie, s'au mitropolie ori episcopie este veduivă? Am văzut alegători, cari iubiau și venerau în sufletul lor pe câte doi și trei candidați, dar nu erau în stare să se decidă pentru unul. Estă pentru-ce bise-

rica învață atât de frumos, că alegerea arhierelor trebuie să fie dictată de Spiritul sfânt. Malconținții și ori care alți alegători ar fi datorii să respecte această învățătură a bisericii, dacă țin la biserica, iară dacă cumva nu țin la învățăturile bisericii, atunci n'au titlu la drepturi bisericești; și nici să uite pe celalalt motor ce domină în actele electorale: pasiuni, simpatii și antipatii, calcule și combinațiuni omenești.

„Partida arhimandritului... nu voia să știe de luminarea Spiritului Sfânt, ci pretindea să se facă agitațiune electorală, numai în favoarea candidatului propriu, iară agitațiunile contrare le condamnă în terminii cei mai brutali, de cari au apărut de nenumarate ori, mai virtos în „*Telegraful Român*”.

„A zice că avem autonomiei bisericească, și încă constituțională, a ne bucura de un drept electoral larg în toate afacerile noastre bisericești, în același timp însă a pretinde într'un resusflet, ca să nu să dea voie alegătorilor, să aleagă dintre mai mulți candidați la demnități bisericești, este cea mai flagrantă contrazicere, este lovirea pe față a libertății constituționale. „Voi societate autonomă, aveți dreptul de alegere; noi însă pretindem ca să alegem numai pe acela pe care voim noi să vi-l impunem de domn, ori despot”. Așa înțelege minoritatea congresului din 1873/4 libertatea electorală. Dar cine nu vede, că aceasta nu e libertate, ci este un joc pe mâna unui absolutism sfruntat, un absolutism însă, în care nu aflăm nimic original, căci acest mod de a organiza și guverna îl întimpinăm peste tot pe unde înfloresc pseudo-constituționalismul, sau constituțiunea minciună.

„Cu toate acestea noi, înțelegem și acest mod de agitațiune, acelea stratageme electorale usitate în lumea laică, nu-1 înțelegem însă în afaceri bisericești, în sfera religioasă și morală; iară dacă totuși el s'ar încuibă și aici, atunci el este cea mai tristă simptomă a reacțiunii despotice, și a decadenței... (pag. 6 7 8).

„Intrebăm însă, care din cele 7 concilii ecumenice a investit vre-odată pe episcopi, exarchi ori patriarhi cu potestate absolută în biserica orientală? Nici unul. A întona neîncetat natura democratică și constituțională a bisericii creștine ortodoxe, și totodată a presupune, că există arhierii domni absoluți într'însa, este o contrazicere flagrantă. Nici un episcop și nici un patriarh nu are dreptul să dea, să octroaze bisericii constituțiuni, ci ei sunt datorii să recunoască libertatea membrilor bisericii, de a-și da și-și instituțiuni ducătoare la Dumnezeu scop. Chiar și în biserica occidentală, cea căzută în absolutism, mai este încă apărată de către foarte mulți canoniști renumiți vechea doctrină sănătoasă: „*Concilium est supra Papam, non Papa supra concilium*” (pag 24).

„A enunța asupra unei corporațiuni bisericești „abus de putere” „Terorism for mal”, semnifică pur și simplu a denunța *urbi et orbi*, că noi nu suntem demni de autonomia bisericească, și a provoca chiar pe potestatea statului, ca să-o spulbere în vînt... Este oare acesta respectul ce se cuvine a însuși poporului și chiar generațiunilor june către așezămintele noastre bisericești și naționale? Este aceasta procederea de a face pe potestatea statului să aprecieze lucrările noastre? Sunt aceste garanții de viața lor durabilă? Lăsăm să judece onoratul public (pag. 14).

Noi încă lăsăm să judece publicul, dar, ca să-și poată forma o judecată completă despre caracterul Mitropolitului Mețianu, ne vom sili a-i prezenta cât se va putea mai fidel portretul individualității sale, după broșura celor două congrese electorale din 1873 și 1874. Ortodoxul.

Inalt ordin de zi.

(Cătră armata română).

„Ostaș,

„În anul care s'a închis, un sfert de veac s'a împlinit de când ostirea a fost chemată a lua armele pentru neatănarea Țerei și s'a acoperit în un războiu glorios cu lauri neperitori. Eu însă am avut duiosă mulțumire de a Mă duce, după 25 de ani de pace rodnică, pe câmpul de luptă spre a vedea aceste locuri sfinte și neuitate unde vitejia strămoșească a reînviat și fapte eroice s'au săvîrșit.

„Depunînd cunune pe mormintele braștilor căzuți, am dovedit că se păstrează în inima Noastră o adâncă recunoștință și o vecinică amintire pentru acei cari, împlinindu-și datoria, au jertfit viața lor pentru mărirea Patriei și că numele acelor morți vor rămâne nemuritoare.

„Am deplina încredințare că ori în ce moment vom avea nevoie de brațul vostru, voi veți fi vrednici de bravii voștri camarazi și că veți sili de a fi pururea scutul necintit a Țerei și mândria Mea.

„Ve urez dar' din tot sufletul, cu prilejul anului ce începe, ani mulți și fericiti!”

Dat în București, la 1 Ianuarie 1903.

Carol.

Ovreizmul kossuthiștilor la — răcoare.

Erdős Armánd era Ovreizul kossuthiștilor. Până la „*F. Magyarorszag*”, era directorul administrativ al ziarului „*Egyetertés*”. În urmă trecuseră la noul ziar dela care Kossuth Ferencz s'atrasa mai zilele trecute. Se vede că mirosise ce are să se întempele: Erdős este adică arestat acum, pentru diferite escrocherii.

Estă de altel ce scrie „*Hazánk*” despre isprăvile jupânului Armánd

Erdős Armánd, actualul director a administrației ziarului „*Fuggellen Magyarorszag*” a înșelat într'un chip de tot vi-clean o firmă din Budapesta, — dar pățit-o căci firma înșelată a dat de șarlatanie și astăzi distinsa figură a societății din Budapesta e pusă la răcoare.

Reprezentantul firmei Sternberg Arm s'a prezentat eri la poliție și a anunțat că Erdős Armánd înainte cu vre-o câte-șăptemăni a luat în arîndă dela dînșii un pian în valoare de 3000 cor. și o violină în preț de 800 cor. și un armoniu în preț de 800 cor. obligându-se a plăti pentru aceste 20 cor. pe lună arîndă, și să publice gratuit inseratele firmei. De instrumente musicale însă n'a avut dl director lipse pentru-ca să-și satisfacă înclinările sa musicale, ci ca să aranjeze încât-va pe acestea derangiul său financiar.

Ce a făcut deci? Simpu de tot: amanetat lucrurile acestea luate în arîndă fiind însă și certificatul de amanet o mară care se poate valora, mai zilele trecute a dat unui hamal ca să-l prefacă în ban Hamalul însă din întemplantare s'a dus certificatul și la Sternberg — de această s'a uitat domnul Erdős — și i-a oferit certificatul spre cumpărare. Sternberg s'a interesat apoi de lucruri și firește nu s'a puțină surprindere s'a convins că este vorba de propria sa marfă. A făcut apoi arăta

Poliția, aflînd acuza fondată, l-a ci prin detectivi eri pe Erdős la căpitanat unde a fost interogat. Până pe la ameaz a țin interogatorului, la sfîșitul căruia Erdős a înmediat defînit și transferat în temnița procuraturii. Nu cu trăsura poliției ci birjă care s'a plătit din cele 3 cor. ad la dînsul.

Tot astăzi s'au petrecut și alte lucruri la poliție în legătură cu persoana onorabilului director Erdős. Atît în contra lui și în contra directorului ziarului „*Fuggellen Magyarorszag*” Ronái Mór și a dactorului responsabil Dienes Már făcut arătare incassatorul Ganich János numiții i-au defraudat cautiunea ce a avut de 2000 coroane. Ronáy Mór a fost dimineată interogat. A mai făcut apoi arătare droguistul Majtényi în contra lor, ci cumpărat dela dînsul pe credit marfă și pe urmă au vîndut-o pe nimic.

Cătră aceștia să mai alătură și 45 de culegători, cărora administrația ziarului li-a rămas cu 5600 cor. În restanță pentru munca lor. Lună și săptămână întregi i-au tot ținut cu vorba că își vor căpăta leafa, când de-odată săptămâna trecută a părăsit și redacția și administrația localul său de pân'aci din Văczi uteza. S'au mutat fără o vorbă și când seara au venit zețarii — au aflat localitățile deșertate. Ziarul în ziua aceea a apărut deja în altă tipografie.

În numele culegătorilor înșelați paginatorul Niederreiter a făcut arătare la procuror.

La poliție azi decurge investigația fiind citați toți membrii direcțiunii ziarului „Függ. Magy.” și fiind și alte lucruri de asemenea natură cu grămada: probabil vor avea loc și alte arestări.

Se înțelege: ziarelor kossuthiste le este rușine să publice amănunte despre șarlataniile marelui lor financiar.

Răscumpărări de Anul-nou.

La apelul făcut de Dr. N. Oncu de a răscumpăra felicitările de anul-nou prin dăruiri pentru biblioteca ce se întemeiază la Casa Națională, au mai răspuns următorii:

Suma precedentă Cor. 386.84	
Ioan Moldovan (Arad)	1.—
Liviu Magdu	1.—
Atanasiu Popoviciu	1.—
Alexandru Anciu	1.—
Eugeniu Popoviciu	1.—
George Popoviciu	1.—
Mihail Popoviciu	1.—
Nicolae Marcu	3.—
Petru Minișan	1.—
Vasile Arjoca	1.—
Petru Vasilon	1.—
George Adam	1.—
Dimitrie Bonciu	10.—
Dr. P. Pipos	3.—
Iuliu Bedea (Buteni)	2.—
Valeriu Magdu (Eclca)	2.20
Dr. Al. Marta (Lipova)	10.—
Dr. Teodor Burdan (B.-Iacu)	4.—
Total	422.04

NOUTĂȚI.

ARAD, 17 Ianuarie n. 1903.

Din cauza sfințelor sărbători, Botezul Domnului și Sf. Ioan Botezătorul, numărul proximal foilor noastre va apărea numai Mercuri la amezii.

Situația în Austria e încă tot nehotărâtă. Intre Cehi și Germani nu numai că nu s'a făcut încă înțelegere, dar proiectul de compromis redactat de guvern a fost respins de Cehi și la 15 c. în Reichsrath ei au început obstrucția, astfel că proiectul de lege privitor la convenția zahărului cu greu va ajunge să fie votat. Eri toată noaptea, până dimineața la 6, s'a ținut ședință; Cehii radicali vin într'una cu diferite propuneri de urgență, pentru a împiedica astfel lucrarea parlamentului.

Deputat sinodal în cercul Beiușului. Alegerea de deputat sinodal în cercul Beiușului în locul mult regretatului Paul Papp se face acum Duminecă, 18 Ian. n. — Candidatul poporului și al fruntașilor bisericii noastre din acest cerc este Dr. Ioan Papp, fiul lui Paul Papp. Prin inteligența, seriozitatea și nobilele sale sentimente Dr. Ioan Papp este de sigur cel mai demn a reprezenta în sinodul diecesan cercul Beiușului, pe care și părintele său l'a reprezentat cu deosebită conștiințiozitate în curs de 30 de ani. — Ca contra candidații se amintesc judele cercual Dr. Poy-năr Ioan, directorul de finanțe Papp Nicolae și deputatul dietal Fașie To-dor. Candidatura acestora însă nu o poate nimeni lua serios în seamă, cu atât mai puțin alegătorii geloși de autonomia bisericii lor, cari, nu ne

îndoim, își vor da unanim voturile pentru bărbatul care nu stă la ordinul celor străini de biserică.

Conducător al „Concordiei” din Sibiu, societate în liquidare, a fost numit dl Victor Oniț, fost șef al filialei din Alba-Iulia, singura filială care nu lucra cu deficit. Alegerea credem că e nimerită: păcat însă că nu s'a făcut cu un an doi mai tute!

Biletul Hamsea, din ce se apropie alegerea, din ce zărele maghiare cari vor să ni-l pună cu sila episcop, scriu mai cu puțină siguranță despre alegerea lui. Astfel „Magyarország” dela 16 Ianuarie admite că Hamsea nici nu va mai candida. Scrie auzim:

„Partidul lui Hamsea va ținea și el în săptămâna viitoare conferință sub președinția lui Iosif Gall; dacă vor vedea însă că nu-l pot alege cu siguranță pe Hamsea, aderenții săi se vor alipi către partidul lui Ignatie Pap, care s'ar alege astfel unanim...”

Așa?!
O singură condiție ar pune hamsiștii: viitorul episcop să nu împiedice întemeierea unei episcopii la Timișoara.

Vorba e că dacă s'ar simți hamsiștii atât de tari încât să le dea mâna a pune condiții, desigur că n'ar sta de vorbă cu nimeni, ci l'ar alege pe Hamsea. Până la alegere se poate deci ca nici chiar în presa maghiară adunătura de neamuri să nu figureze ca „partid” care pune condiții, ci împreună cu căpetenia lor să pună cenușe pe cap și să se roage mult pentru a li-se iarta păcatele ce au săvârșit.

Szunyog Szabolcs, vicecomitele Bihorului, a încetat eri din viață, în vârstă de 48 ani. Il regretă toți, căci a fost nu numai un funcționar de model, dar și ca bărbat în societate un cavalier în toată puterea cuvântului. Și mai presus de toate era un patriot rațional care înțelegea că țaria țării ar fi pacea dintre diferitele neamuri.

Zăpadă mare și frig. Din Liptó Sz. Miklós se telegrafează: De vre-o câte-va zile zăpada cade întruna în părțile dinspre nord ale țării. Intre munți ori-ce comunicație e sistată, ear' la șes în mai multe locuri zăpada s'a ridicat la vre-o câțiva metri. Comunicația trenurilor e întreruptă. Intre Csorba și Poprad—Teika eri și azi nici un tren n'a putut comunica, căci linia pe o întindere de mai mulți kilometri e acoperită de adevărați munți de zăpadă. Iei-colea s'a făcut încercare de a sparge tunelarii sub zăpadă dar' fără rezultat căci viscolul iute le astupa ear' cu zăpadă. Trec-nurile dinspre Oderberg toate se opresc în Liptó Szent-Miklós. Frigul e aproape insuportabil.

Ciudată explicare. Citim în „Tribuna următoarele:

„Tribuna Literară”. Cetitorii și cu deosebire dragălașele noastre cetitoare vor fi surprinse de știrea ce le-o dăm azi, că cu finea anului 1902 „Tribuna Literară” se sistează. Dar terminul de sistare aci nu l'am aplicat bine căci de fapt „Tribuna Literară” nu se sistează ci în loc să apară separat odată pe săptămână, va apărea în fiecare zi în corpul foilor, pe cele trei colțane din urmă.”

Una-l adevărat: că de ani de zile această „Tribună” nu adăpostea decât spa-nacul literar al lui Traian Mihail și alții de soiul acesta. După-cum și aceea e adevărat, că de ani mulți pagina a treia a „Tribunei”, săptămânii de zile aducea același material: anunțuri de călindare, reclame și bibliografii.

Vorba e numai că ce vor da de aci încolo sub rubrica — literară?!

Petrecere. Reuninnea femeilor române din Hunedoara invitată la Petrecerea cu dans ce o va aranja Sâmbătă la 11/24 Ianuarie 1903 în sala hotelului „Rimbaș”.

Rescumpărări. Spre scopurile culturale ale despărțământului „Timișoara” al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ca răscumpărări de felicitări la anul nou au mai contribuit:

Ioan Teodorovici, (Timișoara) 5 cor.; Ioan Pinciu, (Ciocova) și Dr. Constantin Missits câte 4 cor.; Avram Ciocoi, (Vucova) și Aurel Drăgan, (Gilađ) câte 2 cor.; George Subu, (Beregsău) 1 cor.

Comitetul despărțământului.

Constituire. Societatea cantorilor rom. gr. or. din Ungaria „Psaltal”, și a ținut adunarea sa de constituire în Brașov la 15 Decembrie 1902 sub președinția mult on-domn Ioan Pocea prof. în pens. Ca președinte, ales dl Zosim Butnari învățător; vice-președinte Vasile Lazurcă Lăzăreanu lector; Secretari Petru de Petric cancelist; Cassar Toma Brenciu cantor; Bibliotecar Dumitru Bedea cantor; Econom Ioan Bărseanu cantor; Controlor Georgi Merchesan cantor.

Andrée. Numele acesta, care sporește numărul martirilor lumii ști-entifice, eată nu peste mult se va da cu totul uitării. Vre-o 5 ani și jumătate tot se legănu cu speranța cel din jurul său și aceia cari sperau mult dela întreprinderea sa cutezată, că odată totuși se va reîntoarce aeronautul „Vulturului”, care a luat hotărârea să străbata cu balonul polul dela nord. Sus din marea de îngheț în lumea zăpezii vecinice din timp în timp să găsea mai un semn mai altul care era adus în combinațiune cu Andrée. Une-ori să credea a se fi găsit țandurele balonului său isbit de stâncă, alte-ori văzută-au în mare obiecte despre cari cel ușor crezător a grăbit a descoperi, că Andrée le-a aruncat voind să dea despre sine semne de viață. Poate a simțit cu-ragiosul aeronant, că aceasta înălțare în aer înseamnă sfârșitul vieții sale când înainte de înălțare în frumoasa lună Maiu din anul 1897 și-a făcut testamentul. — Al sei încă s'au împecat cu gândul că viteazul aeronant s'a prăpădit și în vre-un moment de ghiață pe unde nu umblă picior de om își doarme somnul vecinic. Fra-tele său Wilhelm Ernest Andrée, că-pitan de marină s'a adresat cătră gu-vernul Svediei cu rugarea ca să-l declare pa frate-său de mort. Alal-tăieri s'au desfacut testamentul lui Andrée, care sună astfel:

Eu August Solomon Andrée, mărturisesc ca ultima a mea voință, că toată ave-rea mea o testez cu drept de posesie fra-telui meu Wilhelm Ernest Andrée, espi-rându-mi totodată dorința ca această mo-ștenire să o întrebuițeze așa după-cum verbal m'am înțeles cu dlusul și după-cum eventual mă voi mai înțelege încă. Cu privire la aceasta fratele meu are liberă dispoziție privitor la luarea pașilor pentru validitatea și liquidarea lășământului. S. A. Andrée.

Avis! Toți Oa. domni, cărora li-s'a expedit Nr. de probă din revista „Lucea-ferul”, — sunt rugați, la caz, că nu vor să aboneze revista, să ne retrimită numărul de probă, — pentru încunjurarea dicultă-ților administrative, — la cas contraz să vor considera de abonați. *Budapesta, 12 Ianuarie n. 1003. Administrația revistei „Luceaferul”.*

Știri despre Ioan Orth. De când a dispărut, Ioan Orth au circulat fel de fel de versiuni; despre adevărul cărora se în-țelege, că nimeni nu s'a putut convinge până acum. Așa în zilele trecute s'a ră-pândit vestea, că a trăit în Algeria mai multă vreme, dar l'au expulsat de acolo. Acum ziarul „Alto Adige” din Triest aduce din nou o asemenea știre. După acesta un om din Triest, care nu de mult s'a reîntors din Cailé, afirmă că Ioan Orth trăește în apropierea orașului Valparais, unde are o fermă mare. Cu el e și soția lui, Emilia Stuben. Vecinii îl cunosc numai sub numele de seignor Ioan, pe prințul de odinioară.

În atențiunea d-lor învățători. Aduc la cunoștința P. T. d-lor învățători dela

școalele populare române, că „Abecedarul și Antăia carte pentru deprinderea limbii maghiare de Fr. Koss consilier reg. și ins-pector de școale în pens. și de Vas. Goldis profes. gimn. în pens. și secretar consistorial în Arad” este în ediție nouă sub tipar și este acum în ediția lui H. Zeidner în Brașov. Prețul legat corone — 40 flieri. Învățatori-lor li-se da raiat de 10%.

Afară din cartea aceasta au apărut în ediția H. Zeidner în Brașov felurite cărți pentru școalele populare și școalele medii române. — *Catalogul gratis.*

Duel cu dinamită. Intr'o foaie ameri-cană să vestește următoarea istorie necre-zută: Intre căpitanul Clardson și inginerul Metrokins s'a iscat o afacere cavalească din care s'a ajuns la duel. Inginerul — dên-sul având dreptul de a-și alege arma — și-a ales dinamita. Duelul s'a făcut într'a-devăr: cu arma aceasta, fiecare s'a înfășoșat cu cinci cartușe de dinamită la duel. Se-cundanții s'au suit pe arborii cel mai nalți, de unde au comandat duelul. Duelul s'a început. Cele dintâi două cartușe n'au ni-merit, adică n'au explodat, cu atât mai mare nimicire a pricinuit a treia cartușe. Secundanții s'au dat cu grabă jos de pe arbori. Pe căpitan îl aflară fript la fața lo-calul, ear din inginer numai ghetele au ră-mas, a dispărut cu totul. Secundanții au luat protocol și au constatat, ca onoare-l i-s'a dat toată satisfacția cavalească.

Se recomandă, ca guvernantă sau instructoară într'o familie, o pre-parandistă de cursul II. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului nostru.

A apărut de sub tipar în editura libră-riei C. Sfetea, București, St. O. Iosif — A fost odată, poveste în versuri, edițiune de lux. Prețul 1 Leu 50 bani.

Prima dorință de Anul-nou este să implinim pe bunul Dumnezeu ca să ne dea sănătate, și asta se poate realiza numai prin folosirea crucii duble-electro-magaatică R. R. N. 86967, mulți oameni bolnavi și au regăsit sănătatea prin aceasta, al cărui in-ventator dl Albert Müller în B.-Fossa V. Vadasz-utca 42/R, primește zilnic adrese de mulțumiri, dintre cari dăm mai jos textul uneia:

Stimate d-le Müller! Nu înzădar am cetit în ziare minunile ce le face crucea-electro-magnetică R. R. N. 86967, căci n'am convins despre adevărul celor scrise! Cru-cea e un leac bun! O port abea de trei săptămâni și mă simt sănătos de tot. Nu mai am sgârșiri de stomah și de inimă și mi-am recăpătat poftă de mâncare, am su-ferit și de reomă, o mână nu mi-o puteam mișca, am suferit și de un picior, și nu pot mulțumi îndestul bunului Dumnezeu și D Tale, care ai inventat această cruce, prin ajutorul căreia sunt deplin sănătos și o re-comand cu căldură tuturor.

Dumnezeu să Vă binecuvinteze! Cu simă: *Murányi Emil, Baia Krompach.*

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 16 Ianuarie. În șe-dința de azi Szell a făcut declarațiunii privitoare la încheierea transacțiunii cu Austria. Transacțiunea se va încheia pe zece ani și, după cele espuse, ar fi ceva mai favorabilă ca în trecut, îndeo-sebi în ce privește taxele pe cereale și înlesnirile ce s'au pus comerțului cu porci. Kossuth, în numele partidului seu declară că nu e mulțumit de cele espuse de primul ministru.

Viena, 17 Ianuarie. Cehii au con-ținuat toată noaptea cu obstrucția.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu
Editor Aurel Popovici-Barcianu

Insertiuni și reclame.

Tuturor mușterilor și cunoscuților me-le poftesc

An nou fericit

Cu deosebită stimă:
Veduva Duffner József.

Spre binevoitoarea atențiune!

Am onoare a Vă încunoștința, că am deschis în **Arad, strada Deák Ferencz Nr. 24** vis-à-vis de biserica reformată, un institut de

lithographie, cyncographie și autographie.

Efectuesc tot felul de lucrări cari se țin de aceste branșe, precum: cărți de vizită, de adrese, bilete de logodnă și cununie, invitări, vignete, capete de scrisori, placate (afișe), note, blanchete, caete de caligrafie, de desemn, peisage, atestate, diplome, acții libele de depunere și tot felul de lucrări artistice și în culori etc. etc. Prețuri moderate.

Asigurându-Vă, că mi voi da toată silința, să îndeplinesc lucrările primite cu cea mai mare punctualitate și promptitudine, conform gustului și dorinței, Vă rog să binevoiți a mă onora și sprijini cu prețurile D.-Voastre comande.

Cu toată stima:

PETRU SIMTION,

proprietar de lithographie.

ANUNȚ.

Subscrisul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din **Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-à-vis de casa lui Medit un**

Atelier pentru haine bărbătești

și că cunoștințele mele în croit și executare fină ce mi le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în capitală, mai ales la croitorii de curte, unde am fost în condiție, mă pun în poziție de a putea servi pe On. mușterii cari mă vor onora cu comande cu croiul cel mai nou englez și francez.

Rog în special cu umilință inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comande de toamnă și de iarnă.

Pentru serviciu real și efeptuire solidă garantează

Cu toată stima

P. COLARIU,

croitor,

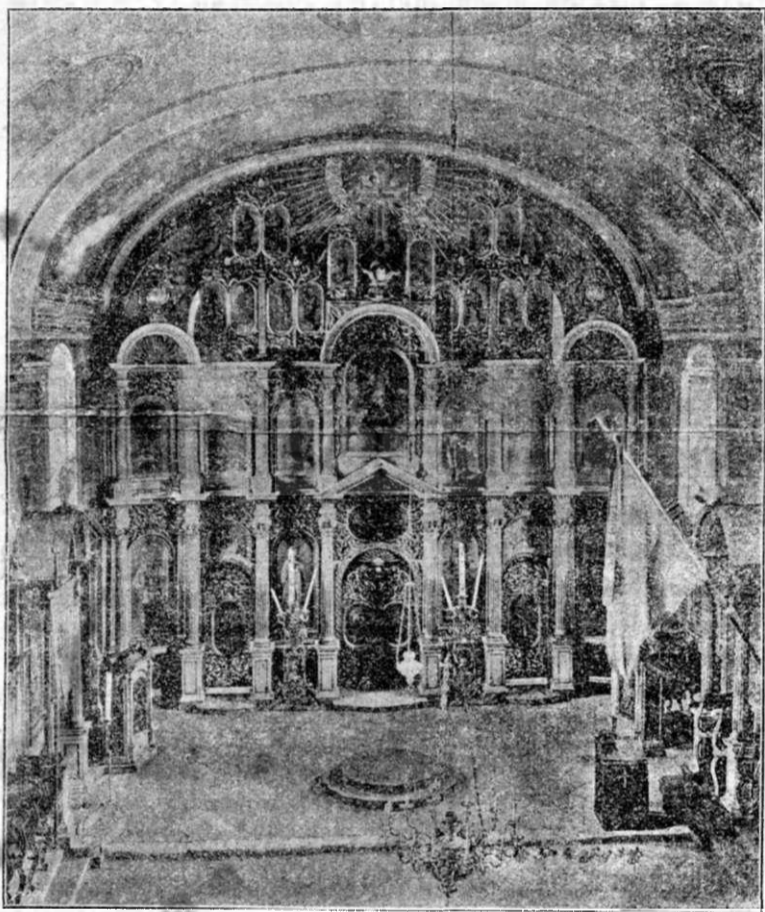
854 7—

în casa proprie, strada principală.

Ioan Cotîrlă și fiul

atelier de sculptură, tâmplărie și strugărie.

Oravița-română.

Aranjament complet pentru efeptuire de iconostase (têmples), tronuri, jefuri, strane, chivoturi, râpizi și ori-ce alte lucrări de lemnărie în bisericile noastre de rit oriental. Schițare și efeptuire de planuri după comande, mobile și tot felul de instrumente de școală, bănci, table, catedre, mașini de socotit etc.

Prețuri moderate. — Garanția desăvîrșită.

La cerere atestate despre rezultate de până acum. 867 5—

Pachetarea în provincia gratuit!

Cornel Tămășdan,

prăvălie de coloniale, de delicatose și de ape minerale.

Arad, Iozseffherczeg-ut nrul 12.

Își recomandă prăvălia bogat asortată, unde să capătă din primul isvor articoli de coloniale și delicatose, tee și rumul cel mai fin din străinătate, tot felul de ape minerale, vinuri din țară și din străinătate, șampane franceze și ungurești, cognacuri, toate cu prețurile cele mai moderate.

Asigurând P. T. public despre un serviciu prompt și ieftin sunt

cu deplin respect

Cornel Tămășdan.

884 2—10

La plățile în bani gata se dau favoruri de 2 procente.

Serviciu prompt și grabnic.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesce oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichis, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efeptuesce pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fies, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întâmpate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, recvisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grîndinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovės, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hime, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiesce-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

423 —113

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Telefon 219.

Fondat 1850.

Gebharth I. și fiul Arad.

Piața Andrassy 16.

Articole de luminat.

Asortimentul cel mai mare în candelabre pentru electricitate și gaz.

Primim însărcinări pentru instalarea luminel.

Specialitate:

Fituluri Ditmar.

Pe lângă mai mare lumină, mai puțină consumație.

Tarêmurii de porțelan:

Colecție deplină pentru service de masă, tee și cafea. Dela cele mai ieftine până la cele mai fine.

Asortiment bogat în cești de cafea, thee și mokka.

Dintre obiecte de lux asortiment mare de obiecte peramice.

Articole de sticlărie:

Asortiment de obiecte de sticlărie indigene și străine în prețuri ieftine. Dela cele mai simple până la cele mai moderne lucruri. Asortiment stabil de sticlărie colorată.

Articole de argintării:

Singurul deposit pentru obiecte de lux „Kayser Zinn“ reprezentanța argintării din Kormöczbánya. Tacêmurii din argint alpaca, și alte obiecte de alpaca.

876 4—10